

Espoon kaupunkisuunnittelulautakunnalle

Asia: Muistutus asemakaavaehdotuksesta

Viite: Metrokaava: Tapiolan keskus, 210418 (Vaihe I)

Asianumero 4094/503/2007

Aluenumero 210418

Tapiolan keskus

Tiedoksi:

Espoon kaupunginvaltuusto

Espoon kaupunginhallitus

Espoon kaupunginjohtaja Marketta Kokkonen

Espoon tuleva kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä

Espoon tekninen toimi, Olavi Louko

Tapiolan kehittämisprojekti, Antti Mäkinen

Arkkitehtitoimisto HKP Oy, Jukka Hyvämäki

Arkkitehtitoimisto SARC Oy, Antti-Matti Siikala

Asukasyhdistys Tapiolan Kilta ry. on tutustunut Tapiolan keskuksen asemakaavan muutosehdotuksesta nähtäville asetettuun aineistoon ja osallistunut ehdotuksen esittelyyn asukastilaisuudessa 2.11.2010. Kilta on myös keskustellut ehdotuksesta Espoon teknisen toimen johtajan Olavi Loukon, Tapiolan kehittämisprojektin projektijohtaja Antti Mäkisen, Arkkitehtitoimisto HKP Oy Jukka Hyvämäen sekä museoviraston ja ELY-keskuksen virkamiesten kanssa. Lisäksi Kilta on ollut ehdotuksesta yhteydessä mm. Aalto-yliopiston maisemasuunnittelun professoreihin, kaupunkisuunnittelun tutkijoihin, Alvar Aalto -säätiöön ja Alvar Aalto -Akatemiaan, Suomen rakennustaiteen museoon ja Asuntosäätiöön.

Nähtävillä olevan selostuksen ja havainnekuvien sekä käymiemme keskusteluiden perusteella Tapiolan Kilta ry. lausuu MRL 65 §:ssä tarkoitettuna muistutuksena kunnioittaen seuraavaa.

1. Suunnitelman yleisotteesta

- 1.1. Tapiola kuuluu Museoviraston inventoinnissa valtakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin (RKY), minkä johdosta alueen asemakaavoituksesta päätettäessä tulevat sovellettaviksi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) 4.4 kohdassa mainitut erityistavoitteet, jotka koskevat myös asemakaavoitusta. Näiden erityistavoitteiden mukaan maankäytön on sovelluttava alueen historialliseen kehitykseen. Käytännössä näiden tavoitteiden toteutumisen edistäminen MRL 24.2 §:ssä tarkoitetulla tavalla edellyttää, että kaikkea alueella tapahtuvaa rakentamista, korjaamista tai rakennetun ympäristön poistamista on arvioitava erittäin huolellisesti.

Kaikki RKY-alueella tapahtuva suunnittelu ja rakentaminen edellyttää museoviranomaisten kuulemista. Museoviraston edustajien kanssa käytyjen neuvotteluiden perusteella Tapiolan Kilta ry:n näkemys on, että Museoviraston asiantuntemusta ei ole kaavan vaikutuksiin nähden riittävästi hyödynnetty ehdotusta valmisteltaessa, vaikka sinänsä Museovirastolle onkin varattu mahdollisuus lausua kaavasta ja osallistua viranomaisneuvotteluihin. Museoviraston tulisi olla tiiviimmin mukana Tapiolan suunnittelussa kaavoitusprosessin alkuvaiheista asti.

- 1.2. Tapiolan puutarhakaupunki on nimetty yhdeksi Suomen kansallismaisemista. Maisemallisesti Tapiolan ainutlaatuisuus syntyy laajoista viheralueista, ns. "viheravaruus", joita kehystävät metsät ja mittakaavallisesti avoimiin alueisiin herkästi suhteutetut rakennusmassat. Tapiola on valtakunnallinen suojelukohde, koska se mm. muodostaa eheän kokonaisuuden, ja tämän kokonaisuuden ominaispiirteet on suojeltu maakuntakaava- ja yleiskaavamääräyksin. Tämä yleispiirteinen suojelu ei koske yksittäisiä rakennuskohteita, vaan velvoittaa vaalimaan alueen nykyisiä ominaispiirteitä siitä liiaksi poikkeavilta ympäristömuutoksilta, jollaisia voivat aiheuttaa toisaalta jo olemassa olevien rakennusten muuttaminen ja purkaminen, mutta myös uudisrakentaminen. Tapiolan vanhat rakennusryhmät ja viheralueet muodostavat ainutkertaisen ja kohtuullisen hyvin säilyneen kokonaisuuden, jota yleispiirteisempi maankäytön suunnittelujärjestelmä velvoittaa vaalimaan tuleville sukupolville. VAT:n toteutumisen edistämisen ja yleiskaavamääräyksen toteuttamisen edellytyksenä on käytännössä, ettei vanhan puutarhakaupungin alueella, rakennuksissa tai puisto-, piha- ja katualueilla, tehdä sellaisia muutoksia, jotka olisivat olennaisesti ristiriidassa kulttuuriympäristöarvojen kanssa ja jotka eivät vaalisi alueen nykyisiä ominaispiirteitä.

Tapiola on kuitenkin Espoon merkittävän suuralueen palvelukeskus, jonka suhteen haetaan tasapainoa arvojen säilyttämisen ja elinvoimaisuuden välillä. Tapiolan arvoista sekä alueen rakennetun ympäristön säilyttämisestä ja kehittämisestä on esitetty kokonaisnäkemys vuonna 2003 valmistuneessa Tapiolan tulevaisuustyöryhmän raportissa "Tapiola huomenna".

Tapiolan Kilta ry:n näkemyksen mukaan Tapiolan keskustan alueelle ehdotettu asemakaavan muutos ja esitetyt visiot keskustan muista muutoksista eivät tue kansallismaiseman säilymistä eivätkä nyt esitettyssä muodossaan sovellu RKY-alueen historialliseen kehitykseen siten, että Tapiolan asema RKY-alueena olisi otettu huomioon suunnittelun lähtökohtana VAT:n 4.4 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Suunnitelmien taustamateriaaliksi kirjattujen lukuisten analyysien ja selvitysten sisältö ei konkretisoidu suunnitelmissa.

Ehdotuksen mukainen keskusta-alue muodostaisi liian suljetun, laajan ja korkean erillisen liikekeskustan, joka jakaisi Tapiolan kolmeen osaan sen sijaan, että keskusta toimisi Tapiolan sydämenä ja eteläisten, pohjoisten, itäisten ja läntisen alueiden yhdistäjänä visuaalisesti ja liikenteellisesti; Tapiolan Kilta ry:n näkemyksen mukaan keskustan tulee toimia avoimena läpikuljettavana tilasarjana. Keskustan tulisi hyödyntää ympärillään etelässä, idässä ja lännessä olevat viheralueet sen sijaan, että se kääntää niille selkänsä ja estää asukkaiden pääsyn luontoon.

Esitetty lasitettujen gallerioiden määrä ja laajuus vaikuttaa Tapiolaan sopimattomalta kauppakeskusmaiselta ratkaisulta. Tulevaisuuden kauppakeskuksiin kaivataan luontevia pieniä ulkotiloja ja niiden sarjoja. Tapiolan historiallisesta kauppakeskuksesta tulisi ottaa mallia ja jalostaa toimivaa ja ihmisläheistä ratkaisua aivan uudenlaisen liikekeskustan synnyttämiseksi.

Esitetyn aineiston perusteella Tapiolan keskustan painopiste siirtyisi korkean ja massiivisen rakentamisen myötä alueen itälaidalle. Tapiolan Kilta ry:n näkemyksen mukaan keskustan siluetti on säilytettävä nykyisenä, mikäli alueella voimassaolevaa ominaispiirteiden vaalimiseen velvoittavaa yleiskaavamääräystä halutaan noudattaa. Yleiskaavamääräyksen noudattaminen ja RKY-inventoinnin ottaminen VAT:n 4.4 kohdan mukaisesti huomioon edellyttää nykyiseen kaupunkikuvaan sopeutuvaa ja sulautuvaa, eikä siitä massoitteeltaan ja siluutiltaan olennaisesti erottuvaa maankäyttöratkaisua.

- 1.3. Esitetystä aineistosta on vaikea hahmottaa sitä, miten ehdotettu kaupunkirakenne ja rakentaminen vastaavat tulevaisuuden haasteisiin. Kestävän kehityksen mukainen toiminnallinen ja tekninen joustavuus on esittämättä. Alla muutamia näkökulmia modernin kaupunki- ja rakennussuunnittelun lähtökohtiin:

Käyttäjälähtöinen suunnittelu – käyttäjäanalyysit, tutkimukset, käyttäjien edustajien osallistuminen suunnitteluun

Ilmastonmuutosaspektit – vähäenerginen, hiilivapaa, rakenteellisesti ja toiminnallisesti kestävä ja joustava

Liikkumisen murros – kevyt liikenne, sähköajoneuvot, tilausbussit yms
Sosiologinen murros – maahanmuuttajat, ikääntyvät, lapset, nuoret yms
Asumisen/toimintojen joustavuus – perhekäsite, elinkaariajattelu, työnteon/asumisen yhdistäminen, suhdannevaihtelut, palvelutoimintojen muutos, pienyrittäminen
Työnteon murros – etätöyt, toimistotyön tavan ja paikan muutos, digitaalinen tuotanto
Kaupunkitutkimus – elävä kaupunki, palvelurakenne, liikennekulttuuri
Kaupan tutkimus – ostoskeskukset, nettikauppa, pienyrittäjät, lähituottajat
Muotoilu – arkipäivän design, design imagotekijänä, design elämänlaadun parantajana
Maisemasuunnittelu – integroitu laajan skaalan kaupunkikuvaan, valaistukseen, katu ympäristöön, viherympäristöön, asumiseen, Tapiolassa luonnonmuodot, materiaalit, yksinkertaisuus

Aihetta käsittelevän kirjallisuuden ja tutkimusten mukaan nykyaikaisessa yhdyskuntasuunnittelussa keskeisimpiä periaatteita on toimivan synteessin etsiminen, eikä yksittäisen asiantuntijan jo tekemän ratkaisun julistaminen ja puolustaminen kritiikiltä. Espoon kaupunkisuunnittelulautakunta onkin tässä kaava-asiassa järjestänyt vuorovaikutteisen asukastilaisuuden, mitä Tapiolan Kilta ry pitää kiitettävänä askeleena kohti yhä avoimempaa ja nykyaikaisempaa suunnitteluprosessia. Tapiolan Kilta ry kiinnittää kuitenkin edelleen huomiota siihen, että keskustan suunnitelmia laadittaessa valmistelevien työryhmien on suotavaa olla monitieteisempiä ja laaja-alaisempia. Espoon kaupungin tulee määrittellä suunnitelmien peruslähtökohdaksi kestävän kehityksen periaatteet ja muuntojoustavuus.

Tapiolan tulisi jo historiansa takia toimia mallina kokeilevasta ja uusimpia tutkimuksia ja teknologisia keksintöjä hyödyntävästä kaupunki- ja rakennussuunnittelusta.

2. Asuntorakentaminen liikekeskustassa

Liikekeskustan kannelle esitetään neljän pitkänomaisen kerrostalon ryhmää. Asunnoista aukeavat näkymät vastapäisiin taloihin, kannelle toteutettavien istutusten koko, määrä ja kunnossapito, esitetyn pihamiljöön toimiminen eri vuodenaikoina, rakennusten korkeuden ja ryhmityksen vaikutus luonnonvalon määrään sekä asutokansien ja ravintolaterassien yhdistäminen vaikuttavat Tapiolan ominaispiirteiden vastaisilta ja siten Tapiolaan sopimattomilta ratkaisuilta.

Katolla olevien pihojen tuulisuuden, henkilöturvallisuuden ja meluongelmien takia esitetty parin kerroksen korkeinen lasiseinä asutokannen ja Leimuniityn maiseman väliin on teknisesti ja kunnossapidon kannalta erittäin huono ja visuaalisesti Tapiolaan soveltumaton ratkaisu. Asuntojen porrashuoneisiin tulisi myös olla käynti suoraan ulkotiloista, ei lasigallerioiden kautta.

Edellä lausutuilla perusteilla Tapiolan Kilta ry ei puolla nyt ehdotetun kaltaista asuntorakentamista korttelissa 12205.

Tapiolan Kilta ry:n näkemyksen mukaan asuntoja on mahdollista sijoittaa liikekeskustaan, mutta niiden korkeuden tulee jo yleiskaavamääräyksen vuoksi noudattaa nykyistä siluettia, mikä ei nyt toteudu, ja niiden tulisi aueta merimaisemaan Otsolahdelle, Leimuniitylle ja länteen Tuuliniitylle. Asuntojen tulisi olla muuntojoustavia, yhdistettäviä, työn ja asumisen mahdollistavia ja hiilivapaita. Asuntojen ja liike- ja toimistotilojen integrointia ja yhdistelymahdollisuuksia tulisi tutkia.

Vaikka Tapiolassa asunusratkaisut perustuvat välittömään luontoyhteyteen, ei liikekeskustaan esitettyä asuntorakentamista kannata väkiväisesti muuntaa "luonnonläheiseksi" keinotekoisin kansi-istutuksin, jotka sitä paitsi voivat olla rakennusteknisesti kyseenalaisia juurten ja kasteluvesien betonikatolle aiheuttamien ongelmien vuoksi. Keskustan asunnot voivat olla pihattomia kaupunkiasuntoja suurin terassiparvekkein.

Asunto-liiketilat korttelin alle sijoitettava Merituulentien tunnelin aukkoa tulisi tutkia huolellisemmin siten, että siitä muodostuisi merkittävä ja arkkitehtonisesti korkeatasoinen ympäristötaideteos nyt esitetyn nykyisen "mustaksi aukoksi" luonnehdittavan ratkaisun sijaan.

3. Liikennratkaisut

Merituulentien laskeminen ja pysäköinnin sijoittaminen keskustan alapuolelle vapauttaa maanpinnan tason kevyelle liikenteelle. Suunnitelma on kuitenkin edelleen laadittu ajoneuvoliikenteen ehdoilla ja ajatellen, että kevyt liikenne suuntautuu vain metroasemalle.

Pohjantien ja Merituulentien risteykseen tulee järjestää maantasoiset reitit kevyelle liikenteelle. Pohjantien ylikulku ei toimi käyttäjälähtöisesti nyt eikä tulevassa ratkaisussa. Kevyen liikenteen on päästävä suoraan Pohjantietä Revontulentien suuntaan kiertämättä Tuulipuiston ympäri. Myös liikekeskustan läpi suoraan ja diagonaalisesti on päästävä kaikkina vuorokauden aikoina sekä kävellen että pyöriäillen. Kevyen liikenteen suorat yhteydet Otsolahdelle ja Länsiväylälle Tapiolan kaikilta alueilta ovat tärkeitä kevyen liikenteen käyttöön ohjaavassa yhteiskunnassa.

Lisäksi pyöräliikenteen eriyttäminen jalankulusta on keskustassakin välttämätöntä.

Tapiolan Kilta ry:n näkemyksen mukaan liikennratkaisua tulee vielä tarkastella uudelleen kevyen liikenteen ja puistoalueiden säilymisen ja saavutettavuuden kannalta.

4. Asukas- ja asiakaslähtöinen suunnittelu

Tapiolan Kilta ry on edustanut Tapiolan asukkaita vuodesta 1956 lähtien. Kiltaan kuuluu alueella asuvia, työskenteleviä, yrittäviä ja opiskelevia ihmisiä, jotka olisivat mielellään mukana kehittämässä Tapiolaa käyttäjälähtöiseksi puutarhakaupungiksi.

Tapiolan Kilta ry:n näkemyksen mukaan nyt nähtävänä oleva kaavaehdotus on laadittu olennaisesti liiketoiminnan ehdoilla ja käyttäjälähtöisyyden kustannuksella.

5. Vastine ja ilmoitus kaavan hyväksymisestä

MRL 65 §:ssä tarkoitettu vastine pyydetään toimittamaan puheenjohtajan osoitteeseen. Lisäksi kaavan tultua hyväksytyksi pyydetään MRL 67 §:ssä säädetyn ilmoituksen ohella toimittamaan oikeaksi todistettu pöytäkirjanote kaupunginvaltuuston päätöksestä.

Tapiolassa 8. marraskuuta 2010

Kunnioittaen,

Marja-Liisa Pietilä
Puheenjohtaja
Gsm 0500 401 988
Toppelundintie 3 H 99
02170 ESPOO

Kati Miettinen
Hallituksen jäsen
Gsm 040 5948 357